

Nr 107.

Av herr **Andersson, Emil, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag m. m.

I proposition nr 20 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag m. m. Förslaget går i huvudsak ut på en förhöjning av ifrågavarande sociala bidrag med $\frac{2}{12}$ per år av vad vederbörande är berättigad att erhålla.

I enlighet med pensionsstyrelsens förslag ha dyrtidstilläggen fått formen av procentuella bidrag, varför deras storlek är beroende av de redan åtnjutna sociala bidragens belopp. Detta innebär att exempelvis en folkpensionär på högsta dyrort, som tilldelats fullt pensionstillägg, erhåller 25 kronor mera än en pensionär, som likaledes tilldelats fullt pensionstillägg men bor på lägsta dyrort. För pensionsberättigade makar blir skillnaden 50 kronor, ett icke oväsentligt belopp när det gäller förmåner av folkpensionernas jämförelsevis blygsamma storlek. Regeringsförslaget innebär följaktligen en skärpning av den dyrortsgradering, som trots starka meningsskiljaktigheter genomfördes vid 1937 års riksdag. Det synes framgå av den till grund för propositionen liggande utredningen, att det nu föreslagna tillvägagångssättet utgör den lösning, med vilken man tekniskt enklast och därjämte snabbast kan komma folkpensionärerna till hjälp. Å andra sidan kan man svårligen finna skäl till att nu skärpa dyrortsgraderingen. Den väsentligaste skillnaden i levnadskostnader mellan olika orter hänför sig till bostäderna. Sedan 1937 ha icke ens under denna kris några nämnvärda förändringar inträffat i fråga om bostadskostnaderna, utom möjligen att dessa på landsbygden mångestädes visat en tendens att stegras. I övrigt torde den prisstegring, som motiverar de nu föreslagna dyrtidstilläggen, vara ungefär lika framträdande i hela riket oberoende av dyrortsgruppering. Över huvud taget torde av allt att döma en ingalunda oväsentlig utjämning av levnadskostnaderna ha inträtt under de fyra år, som gått sedan beslutet om dyrortsgradering fattades.

Med hänsyn till att en annan lösning än den som pensionsstyrelsen föreslagit skulle — alldeles oavsett den rent administrativa kostnadsökningen — avsevärt fördröja utbetalningen av dyrtidstilläggen vilja vi nu ej ifrågasätta en ändring av förslaget. Emellertid finnes det skäl att antaga att en återgång av levnadskostnaderna till 1937 års nivå ej kan tänkas ske inom en nära framtid; snarast torde det vara risk för att den inflatoriska tendensen fortsätter ännu en tid, med nya bekymmer för folkpensionärer och övriga hit hörande grupper som följd. Med tanke härpå borde det ligga i statsmakternas intresse att uttryckligt inskränka det nu föreslagna förfaringsättet till att

bli blott ett provisorium och att, därest tillägg i fortsättningen bli ofrånkomliga, fastställa dessa i närmare överensstämmelse med de faktiska levnadskostnaderna, än som fallet är med de i propositionen föreslagna anordningarna. Till stöd för vår uppfattning vilja vi hänvisa till vad styrelsen för svenska landskommunernas förbund i sitt yttrande anfört (prop. sid. 18). Likaledes må hänvisas till vad socialstyrelsen anfört om andra svagheter ur rättvisesynpunkt, varmed de föreslagna anordningarna äro behäftade; socialstyrelsen har därvid haft i åtanke den gynnade ställning som tilläggs pensionärer, vilka uppbära egen inkomst i form av naturaförmåner, nu komma att erhålla i förhållande till andra tilläggs pensionärer. Vi vilja därför föreslå att riksdagen blott godkänner propositionens anordningar såsom en av omständigheterna betingad tillfällighetsåtgärd men samtidigt i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förnyad utredning i syfte att bättre anpassa kristilläggen efter faktiskt rådande levnadskostnader, därest även i fortsättningen prisstegringen skulle göra tillägg å folkpensioner och andra hithörande bidrag behövliga.

Även i ett annat hänseende synes oss den föreliggande propositionen mindre välbetänkt. Det gäller frågan om fördelningen av kostnaderna för dyrtidstilläggen på staten, kommuner och landsting. Kommuns andel i kostnaderna för tilläggs pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag utgör för orter tillhörande ortsgrupp 1 en åttondel, för orter tillhörande ortsgrupp 2 en femtedel och för orter tillhörande ortsgrupp 3 en fjärdedel; dock skall, därest Stockholm eller Göteborg hänföres till sistnämnda ortsgrupp, stadens andel utgöra tre tiondelar. I fråga om tilläggs pension, som helt eller delvis grundar sig å fastställelse av pensionstillägg före den 1 januari 1937, skall jämte vederbörande kommun landstinget bidra med en sextondel av kostnaden för tilläggs pensionen. Beträffande samma slags tilläggs pensioner skall även stad, som icke deltagar i landsting, ytterligare bidra med en sextondel av kostnaden för tilläggs pensionen. Med vad av kostnader för folkpensioner och invalidunderstöd återstår efter avdrag av primärkommunernas och landstingens bidrag och tillskott från folkpensioneringsfonden bidrager staten.

Det nu framlagda lagförslaget innebär, att kommuner och landsting skola bidra till dyrtidstilläggen alltefter laglig bidragsskyldighet med ett belopp, som motsvarar en sjättedel av deras andelar i kostnaderna för under år 1941 utanordnade tilläggs pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag. För de lägsta dyrortskommunerna innebär sjättedelsregeln en höjning av deras ordinarie bidragsskyldighet, medan kommuner å högre dyrort slippa undan med en lägre andel än när det gäller deras ordinarie bidrag. Pensionsstyrelsens utredning synes icke ge vid handen, att ifrågavarande enhetliga bidragsregel vore motiverad av samma tvingande praktiska skäl som förslaget om en lika procentuell stegring av utgående förmåner i dyrtidstillägg. Styrelsen för Svenska landstingsförbundet har också vad landstingen beträffar gjort vissa

erinringar mot sjättedelsregeln. Enligt vår mening vore det riktigast att även i fråga om dyrtidstilläggen bibehålla den fördelning av kostnaderna för ifrågavarande socialhjälp, som fastställdes efter mycken debatt vid 1935 och 1937 års riksdagar. Det synes oss föreligga så mycket mindre skäl att rubba dessa fördelningsprinciper, som på sätt vi ovan framhållit de nu föreslagna dyrtidstilläggen bli relativt förmånligare för de högre dyrorterna, medan de lägre dyrorterna till följd av den fortgående levnadskostnadsutjämnningen nu måste betraktas som än mer ogynnsamt ställda än 1937.

På grund av vad vi ovan anfört få vi hemställa,

att riksdagen blott såsom en tillfällighetsåtgärd ville godtaga de föreslagna grunderna för beräkningar av dyrtidstillägg å folkpensioner m. m.,

att riksdagen — under förutsättning att levnadskostnadernas stegring gör dyrtidstillägg i fortsättningen ofrånkomliga — ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om ny utredning i syfte att tilläggen närmare ansluta sig till de faktiska levnadskostnadsstegringarna å olika dyrorter än som nu föreslås,

att riksdagen beträffande fördelningen av kostnaderna måtte besluta, att nuvarande fördelningsgrunder skola gälla även i fråga om de nu föreslagna dyrtidstilläggen.

Stockholm den 21 januari 1941.

Emil Andersson
i Jäger.

K. W. Bodin.

John Gustavson
i Guntorp.
